

Katoličko sveučilište u Hrvatskoj

Ivan Šestak*

Svekolika katolička i dobronamjerna javnost sredinom je listopada s odobravanjem dočekala vijest o odluci osnivanja katoličkog sveučilišta u Hrvatskoj sa sjedištem u Zagrebu. Osnivač sveučilišta bit će Zagrebačka nadbiskupija, a ono će djelovati pod pokroviteljstvom Hrvatske biskupske konferencije. Ovu su odluku donijeli hrvatski biskupi na svom 29. plenarnom zasjedanju koje se pod predsjedanjem kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkoga i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, održavalo u Zadru od 10. do 14. listopada ove godine. Tom su prigodom hrvatski biskupi odmah dali i mandat za osnivanje povjerenstva koje će započeti konkretne pripreme za ostvarenje toga — kako se to u priopćenju navodi — za Katoličku crkvu iznimno važnoga projekta. Predsjednikom povjerenstva imenovan je prof. dr. sc. Ivan Šaško s Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a dopredsjednikom prof. dr. sc. Ivan Koprek s Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu.

Crkva je od samih svojih početaka postala svjesna dužnosti poučavanja (*munus docendi*). Naime, Kristov pashalni misterij — kako će to kasnije isticati sv. Augustin — bacio je takvo svjetlo na enigmu svijeta i čovjeka u svim njegovim odnosima da je kršćanstvo već na samim svojim počecima, u jednom idejno oronulom vremenu, postalo svjesno svojega poslanja, a ono je pak univerzalna i isključiva ponuda nade za čitavo čovječanstvo! Tu je nadu valjalo uobličiti u znanstveni sustav koji će s jedne strane čuvati jedinstvo vjernika, a s druge strane biti također prikladan u obrani i naviještanju evanđeoske poruke. U tom je golemom nastojanju filozofija dakako imala središnje značenje. Dovoljno se samo prisjetiti sv. Justina filozofa. Iz svijesti Crkve da je ona »učiteljica humanosti«, valja razumjeti i ustanovljenje poznate katehetske, odnosno teološke škole u Aleksandriji već krajem 2. stoljeća, koju su jedan nakon drugoga vodili Klement Aleksandrijski i Origen. Sadržaj kršćanske vjere prenesen je nadolazećim naraštajima zaslugom vrsnih teologa, tzv. istočnih i zapadnih crkvenih otaca 4. i 5. stoljeća. Poklad vjere i kulture nakon orušavanja Rimskog Carstva i provale barbara skupljali su, njegovali i dalje prenijeli samostani i biskupske škole, čime su omogućili pisanje prvih enciklopedijskih djela te pripremili put skolastičkoj filozofsko-teološkoj misli. Ta misao je svoj vrhunac dostigla u 13. stoljeću, kada se osnivaju prva sveučilišta kao zajednice nastavnika i učenika — najpoznatije ono u Parizu — čiji su profesori ostavili prva sustavna djela, tzv. »*summae*«. Sveučilište (lat. »*universitas*«) je dakle izrazito kršćansko iznašasće! U to vrijeme nastaju i crkveni redovi, primjerice dominikanci, te potom, već u tzv. novovjekom razdoblju, isusovci koji su utisnuli europskom školstvu prepoznatljiv pečat. I u Hrvatskoj je prva učilišta te kasnije akademije osnivala Katolička crkva, odnosno njezini redovi. Pa i zagrebačko sveučilište, zasnovao prije više od tri stoljeća na temelju isusovačke akademije, obnovio je — mogli bismo reći u modernom smislu ponovno ustanovio — veliki mecena hrvatskog naroda biskup J. J. Strossmayer.

Crkva je dakle oduvijek visokom obrazovanju pridavala veliko značenje te je tako osnivanje i vođenje sveučilišta postalo njezina tradicija. O katoličkom sveučilištu go-

* Doc. dr. sc. Ivan Šestak, Filozofski fakultet Družbe Isusove, urednik časopisa *Obnovljeni život*, Zagreb.

vori crkveni dokument »Sapientia christiana — Kršćanska mudrost« iz 1979. godine. Značenje sveučilišne crkvene tradicije snažno je istaknuo i sadašnji Sveti Otac u apostolskoj konstituciji »Ex corde Ecclesiae — Iz srca Crkve« (ECE) objavljenj 1990. godine. On na početku tog dokumenta piše da su sveučilišta živi i obećavajući znak plodnosti kršćanskog duha u srcu jedne ljudske kulture (ECE, 2), središte stvarateljske snage i širenja znanja za dobro i korist ljudskoga roda te instrument širenja kršćanske kulture (ECE, 1). Ivan Pavao II. nadalje ističe da istraživanje na katoličkom sveučilištu nužno uključuje nastojanje oko integracije znanja i dijaloga između vjere i razuma te etičku odgovornost i teološku perspektivu (ECE, 15). Poglavar Katoličke crkve osim toga primjećuje da je sveučilište mjesto gdje se mogu tražiti odgovori na temeljna pitanja koja se tiču osobe i zajednice na području ekonomije, politike, kulture, znanosti, teologije, traženja smisla. Sveučilište bi moralo biti nositelj ljudskih i etičkih vrijednosti, kritička savjest društva; svojim bi reflektiranjem moralo rasvijetljivati one koji se suočavaju s problematikom modernoga i postmodernoga društva; ono bi moralo biti sudište na kojem bi se raspravljalo o raznim tendencijama u ljudskoj misli i predlagala rješenja. Katoličko sveučilište po svojoj biti, kao što je to uostalom uvijek bio slučaj, Crkvi pruža posve samorazumljivu pomoć u djelu evangeliziranja (ECE, 49). Za Svetog Oca je napokon sveučilište uvijek bilo i ostalo sredstvo po kojem laici u Crkvi ostvaruju svoju značajnu zadaću (ECE, 25).

Valja se čvrsto nadati da će fakultetske katedre budućeg katoličkog sveučilišta u Hrvatskoj znati održavati visoke znanstvene kriterije te istodobno nepokolebljivo njegovati izrazito kršćansko-katolički specifikum. U protivnome, katoličko sveučilište uopće ne bi imalo nikakvog smisla! Našem su društvu uistinu prijeko potrebni sposobni i vrijedni stručnjaci otvorene kršćanske inspiracije. U nas svakako postoje intelektualci — mnogi od njih već duže vrijeme zdušno podupiru ideju katoličkog sveučilišta — koji bi bili i te kako voljni i sposobni postati nastavni kadar. Što bi to pak trebao biti specifikum katoličkog sveučilišta od kojega se ni pod koju cijenu ne bi smjelo odustajati? To bi u biti trebala biti jedinstvena vizija svijeta i čovjeka u svjetlu kršćanske Objave. Tu viziju određuje Bog koji sve izvan sebe slobodno, tj. iz ljubavi stvara. Svijet i svekoliko stvorenje jest u sebi dobro. Čovjek je pak — kao muškarac i žena — kruna stvaranja, Stvoriteljeva slika, otkupljen Kristovom smrću na križu, kao osoba pozvan ne samo na izgradnju ovoga svijeta nego, štoviše, na osobni odnos s Bogom te mu stoga u ovostranosti pripada apsolutna vrijednost — od trenutaka začeca do naravne smrti. Povijest pak nije puko prolaženje ili pak cikličko ponavljanje jednog te istog, »već viđenog«, nego će se zauvijek dovršiti u Bogu kao gospodaru vremena. Povijest je dakle ozbiljna pozornica na kojoj čovjek svojom slobodom tka svoju vječnu sudbinu, što ga pak sili na odgovornost. Naša se zapadna civilizacija dva tisućljeća nadahnjivala ovakvim kršćanskim pogledom na zbiljnost te je spram drugima postigla zavidne rezultate na kulturnom, socijalnom i materijalnom području. Uvjereni smo da će i novo katoličko sveučilište u Hrvatskoj promocijom kršćanskih vrijednosti pridonijeti svekolikom boljitku naše mlade države.

Osnivaču Katoličkog sveučilišta u Hrvatskoj treba zahvaliti na odvažnosti u ostvarivanju ovako plemenite zamisli. Nadamo se da će se naše novo sveučilište svojim prvim fakultetima i potrebnim ustrojstvom u najskorije vrijeme pridružiti onom broju od gotovo 1000 katoličkih sveučilišta koja djeluju diljem svijeta.